

Tijdschrift Geestelijke Verzorging

jaargang 14, nr. 62

Jurjens, Mini en Noltus, Evelyn, *Lachrimpels & littekens, geestelijke verzorging in het verzorgings- en verpleeghuis*, Drukkerij Berne, Heeswijk 2010, ISBN 978-90-78039-15-0, 93 pag., € 9,75

Door: Engelen Hulsman, geestelijk verzorger Bronovo/Nebo in Den Haag

Lachrimpels en littekens is een klein, grijs boekje. Niet te opvallend, met een prettige, warme uitstraling. Zelfs de letters in het boek zijn zacht van kleur, en de tekst is verlevendigd met luchtige, bescheiden potloodschetsen. Het is een mooi boekje, waarvan zowel de inhoud als de vormgeving veel zegt over de geestelijke verzorging in verzorgings- en verpleeghuizen.

Evelyn Noltus en Mini Jurjens, beiden geestelijk verzorger, willen in dit boek laten zien wat geestelijke verzorging is. Jarenlang schreven zij hun ervaringen op, en 'zij kwamen tot de conclusie dat het prachtig werk is, waar méér mensen van op de hoogte gesteld zouden moeten worden.' (pag. 2). Het boek is in al z'n bescheidenheid en onopvallendheid dan ook duidelijk een pleidooi: het wil helder maken dat geestelijke verzorging in de zorg van belang is en dat daar ruimte voor moet zijn en blijven. Noltus en Jurjens vertellen daarom niet alleen verhalen uit de praktijk, maar laten deze verhalen ook inbedden in een theoretisch kader. Wout Huizing, stafmedewerker bij Reliëf, schrijft in een woord vooraf en een nabescherping wat geestelijke verzorging inhoudt. Daarin gaat het onder meer over de ontwikkeling van geestelijke verzorging als vak, over de openheid voor alle levensbeschouwelijke achtergronden, over het verschil met bijvoorbeeld predikanten en pastores in gemeente of parochie en over de samenwerking met andere disciplines in de zorg. Voor collega's is dat natuurlijk bekende kost. Voor 'buitenstaanders', voor wie dit boek in eerste instantie bedoeld is, is het duidelijk en informatief.

Hoe interessant de achtergronden ook zijn, het meest boeiend zijn de verhalen uit de praktijk. Noltus en Jurjens schrijven rake schetsjes van ontmoetingen met mensen. Het zijn kleine verhalen over gewone mensen, wat zij meemaken en meegevoelt hebben in het leven en hoe dat in het contact met de geestelijk verzorger even geraakt kan worden. Het is een subtiel zoeken naar zin, dat naar voren komt. Heel helder blijkt hoe belangrijk oog voor detail in het werk van een geestelijk verzorger is. Zien wat er onuitgesproken tussen mensen gebeurt. Vermoeden wat er ligt onder woorden die gezegd worden. Genieten van de kracht die iemand in zich kan hebben, hoe kwetsbaar hij of zij met de jaren ook geworden is. Plezier hebben om gewild of ongewild komische situaties. En dat plezier delen, mensen bevestigen, laten merken dat ze gezien zijn.

Er is in *Lachrimpels en littekens* een goed evenwicht tussen de verschillende kanten van het werk van de geestelijke verzorging. Er is zowel aandacht voor individuele contacten met bewoners als voor groepsbijeenkomsten en vieringen. Er wordt aantekelijk verteld over interdisciplinair werken, breder gezegd: hoe je je als geestelijk verzorger beweegt in een organisatie met al die verschillende medewerkers. Net zo vanzelfsprekend wordt duidelijk gemaakt op welke manier geestelijk verzorgers meedenken in het beleid van een instelling. Een vrij compleet boekje dus. Mooi en afgewogen.

En toch... Toch haakte er iets bij het lezen van *Lachrimpels en littekens*. En ik denk dat dat nu net te maken heeft met het mooie, het afgewogene, het verantwoorde van dit boek. Het is zo duidelijk de weergave van een beroepsgroep die steeds maar bezig is zichzelf te verantwoorden, realiseerde ik me. En ik vroeg me al lezend af of we onszelf daar uiteindelijk niet mee tekort doen. Bij het lezen van de korte schetsen van Noltus en Jurjens moest ik regelmatig denken aan de columns die een co-assistent een paar jaar geleden voor NRC Handelsblad schreef, en die later bewerkt zijn tot *De co-assistent*. Onder het pseudoniem Anne Hermans beschreef zij hoe ze zich aarzelend begaf in de wereld van de artsen, en ze deed dat met een prachtige eerlijkheid. Geschokt was ze om te merken hoe bot artsen soms met mensen omgaan. Beschaamd waar ze zich realiseerde dat ze zelf de fout in ging. Ontroerd als een doorgewinterde, gehard lijkende dokter opeens een gevoelige kant liet zien. Opgetogen als de mooie en menselijke kanten van het vak zichtbaar werden. Waar geestelijk verzorgers hun werk in zachtgrijze tinten schetsen, zette Hermans de wereld van de geneeskunde *full colour* neer, inclusief de hilarische en schokkende kanten.

Is dat het verschil tussen een gevestigd, algemeen erkend beroep en een aarzelend vak dat z'n bestaansrecht steeds weer moet bewijzen? Of is het eerder een kwestie van flair om ook de keerzijden van een mooi en menselijk vak zichtbaar te maken? Van mij had het wel gemogen, een beetje ruimte voor het tekortschieten dat onherroepelijk ook in ons werk zit. Bij een bewoner zitten en beseffen dat zijn naam je helemaal ontschoten is. Geen idee meer wie je voor je hebt. De draad van een gesprek kwijt zijn, proberen die weer op te pakken en daarin volstrekt de verkeerde keus maken. Moe van zoveel gesprekken, zoveel uren luisteren. Niet ingeschakeld worden bij een bewoner als dat heel hard nodig is, of juist door een oprecht bezorgde verzorgende naar iemand toegestuurd worden maar werkelijk niet weten wat je voor hem of haar zou kunnen betekenen. Het is eigenlijk de enige vraag die *Lachrimpels en littekens* bij mij oproept: waar blijft de (menselijke en soms ook aangename) weerbarstigheid van ons vak, als we het steeds zo mooi oppoetsen? Laat ik daarom maar met een vraag eindigen. Wie schrijft er net zo'n goed boek als Jurjens en Noltus, maar dan met iets meer lef?